

JULES VERNE

80 NAP ALATT A FÖLD KÖRÜL



Jonatán Könyvmolyképző



JULES VERNE

**80 NAP ALATT
A FÖLD KÖRÜL**

Negyedik, javított kiadás

Szeged, 2019

ELSŐ FEJEZET

Egy megállapodásról, melynek értelmében Phileas Fogg és Passepartout kölcsönösen gazdává, illetve inassá fogadja egymást

1872-ben a Saville Row 7. szám alatt (Burlington Gardens) – e házban halt meg 1814-ben Sheridan – Phileas Fogg esq.,¹ a londoni Reform Club tagja lakott, aki, bár nyilvánvalóan minden igyekezetével azon fáradozott, hogy semmivel ne irányítsa magára a közfigyelmet, mégis a klub egyik legkülönösebb és legfigyelemreméltóbb tagja volt.

Az egyik legnagyobb és legdicsőbb angol szónok utóda lett tehát ez a rejtélyes Phileas Fogg, akiről senki nem tudott semmit, legföljebb azt, hogy igen derék ember, és az angol felsőbb körök egyik férfiszépsége.

Byronhoz szokták hasonlítani, legalábbis arcra, mert lába kifogástalanul ép volt – csakhogy ez a Byron-arc bajuszt viselt; szenttelen Byron-fő: egy ezredévig is dacol az öregedéssel.

¹ Nagyságos úr (ejtsd: *eszkvájr*).

Angolnak angol volt, az bizonyos, de hogy londoni-e, az már kevésbé. Soha nem látták sem a tőzsdén, sem az Angol Bankban, sem a City más kifizetőhelyén. London dokkjai-iba és kikötőibe sosem futott be hajó, melynek gazdája ő lett volna. Fogg úr egyetlen intézőbizottság névsorában sem szerepelt. Nevét nem ismerték sem ügyvédi körökben, sem a Temple-ben, sem Lincoln's-innben, sem Gray's-innben. Nem folytatott ügyvédi tevékenységet sem a főszámvevőszéki bíróságon, sem a királyi, sem a pénzügyi bíróságon, sem az egyházi törvényszéken. Sem ipari vállalkozó, sem üzletember, sem kereskedő, sem földbirtokos nem volt. Nem volt tagja sem az *Angol Királyi Akadémiának*, sem a *Londoni Akadémiának*, sem a *Jogi Akadémiának*, sem az Ő Kegyes Felségének közvetlen támogatását élvező *Egyesült Művészeti és Tudományos Akadémiának*. Egyszóval nem tartozott semmiféle egyesülethez, bár ezek ugyancsak burjánzának Anglia fővárosában, kezdve a *Színharmónia Egyesület*től egészen az *Entomológiai Egyesület*ig, mely elsősorban az ártalmas rovarok pusztításának célját tűzte zászlajára.

Phileas Fogg a Reform Club tagja volt, semmi más.

Aki csodálná, hogy kerülhetett ez a titokzatos gentleman e tekintélyes társaság tagjai közé, az érje be annyival, hogy a Baring testvérek ajánlására, akiknél korlátlan hitele volt. Ez egymagában kezeskedik „szoliditására”, melyet annak köszönhetett, hogy csekkjeit rendszeresen látra² fizették, a folytonosan „követel” egyenleget mutató folyószámlája terhére.

Szóval gazdag volt Phileas Fogg? Kétségkívül. De a legjobban értesültek sem tudták, hogyan szerezte vagyonát, Mister Fogghoz fordulni pedig e kérdéssel igazán a legkevésbé sem lett volna ildomos. Elég annyi, hogy nem volt pazarló, de nem is fukarkodott; ahol nemes, hasznos vagy

² Azaz: azonnal kifizették a bemutatott csekkeken kért összeget, mert folyószámláján állandóan nagy összegű pénz szerepelt.

nagylelkű célt kellett támogatni, ő mindig megtette a magáét, csendben, sőt névtelenül.

Így hát nála kevésbé közlékeny természetű gentlemantalán még sosem hordott hátán a föld. A lehető legkevesebbet beszélt, és ez a hallgatagság még titokzatosabbnak mutatta. Pedig életmódjában nem volt semmi titokzatos, de éppen mivel szinte matematikai pontossággal csinálta mindig ugyanazt, az emberek képzelete kielégületlen maradt, és szeretett volna a külszín mögé hatolni.

Utazgatott valaha? Igen valószínű, mert a világ térképe, mondhatni, a kisujjában volt. Egész különleges módon ismerte földünk legtávolibb zegzugait is. Amikor eltűnt vagy eltévedt utazókról beszélgettek a klubban, ő nagy ritkán közbeszólt, és röviden, világosan és szűkszavúan a helyes irányba terelte a társalgást. Leszögezte, mi a tényekhez legközelebb álló valószínűség, és szavait mintha egy hatodik érzék diktálta volna: az események mindig őt igazolták. Úgy látszott, minden földet bejárt – legalábbis képzeletben.

Egy mindenesetre bizonyos: Phileas Fogg hosszú évek óta nem mozdult ki Londonból. Azok a szerencsések, akik valamivel közelebbről ismerhették, azt állították, hogy még nem akadt emberfia, aki valaha másutt látta volna, mint a lakásától a klubhoz vezető egyenes úton: ezen sétált végig naponta. Két szórakozása volt: újságot olvasott és whistezett. Ezen a természetének annyira megfelelő, csendes kártyajátékon gyakran nyert, nyeresége azonban sosem vándorolt erszényébe, hanem jótékonyági alapját növelte tetemes összegekkel. Különben meg kell jegyezni, hogy Mister Foggot nyilván a játék és nem a nyereség érdekelte. A játékot harcnak tekintette, küzdelemnek valamilyen nehézség ellen, de mozgolódás, helyváltztatás, fáradtság nélküli küzdelemnek – s ez igen jól vágott természetéhez.

Senki sem tudott róla, hogy Phileas Foggnak felesége vagy gyermeke volna – s ez megesik a legrendesebb emberrel is –; sem rokona vagy barátja – ami, valljuk be, már szinte ritkaság. Phileas Fogg egyedül élt a Saville Row-i házban; senki nem lépte át a küszöbét. Házi tűzhelye soha nem került szóba. Beérte egyetlen inas szolgálataival. Percnyi pontossággal, kiszabott időben a klubban ebédelt, vacsorázott, mindig ugyanabban a teremben, ugyanannál az asztalnál. Nem kínálta meg klubtársait, nem invitált meg asztalához idegent. Csak aludni járt haza, pontban éjfélkor, és soha nem vette igénybe a Reform Club tagjainak rendelkezésére álló kényelmes vendégszobákat. Huszonnégy órából tízet otthonában töltött alvással, öltözködéssel. Ha sétálni akart, csakis a klub előcsarnokának intarziás parkettjén sétált, kimért léptekkel, vagy a körfolyosón, a kékkel üvegezett kupola alatt, mely húsz jón, vörösmárvány oszlopra támaszkodik. Ebédje, vacsorája a klub konyhájából, élestartárból, készleteiből, halastavából, tejgazdaságából került ki; ezek látták el asztalát ízes falatokkal. A klub fekete frakkos, nesztelen járású, méltóságteljes inasai szolgálták ki; különleges porcelánedényekben, csodálatos damaszt asztalnémműn: sherryjét, fahéjjal, fodormentával és cimettel³ kevert bordeaux-i vagy portói borát a klub kristálypoharaiból itta – ezeket a kristálypoharakat kizárólag a klub részére gyártották –; és végül, italainak kellő hűtéséről a klub jégverme gondoskodott; a jeget méregdrágán szerezték be az amerikai Nagy-tavakról. Ha azt, aki így él, különcknek nevezzük, meg kell hagyni, nem is olyan utolsó dolog a különckedés!

A Saville Row-i ház nem volt fényűző, de lakójának minden kényelmet biztosított. A ház rendben tartása egyébként, tekintettel a házigazda megállapodott életmódjára, igen kevés munkát adott. E téren azonban Phileas Fogg rendkívüli

³ Trópusi fűszer, fahéj.

pontosságot, rendszerességet kívánt egyetlen inasától. Épp a mai napon, október 2-án bocsátotta el alkalmazottját, James Forstert, mert nagy bűnt követett el: nyolcvannégy Fahrenheit helyett nyolcvanhat fokra melegítette borotválkozóvizét. A házigazda most éppen a régi inas utódát várta, akinek tizenegy és fél tizenkettő között kellett jelentkeznie.

Phileas Fogg feszesen ült a karosszékekben, két lábát összehúzóította, mintha katonai díszszemlén volna, két kezét térdén nyugtatta, törzse egyenes volt, és emelt fővel figyelte az óra mutatóját – a bonyolult műszer az órákon, perceken és másodperceken kívül a napot, a hónapot és az évet is mutatta. Fél tizenkettőre járt; Mr. Fogg, mindennapos szokása szerint, pontban fél tizenkettőkor szokta elhagyni otthonát, hogy a Reform Clubba induljon.

Ebben a pillanatban kopogtattak a kis szalon ajtaján; jelenleg itt üldögélt Phileas Fogg.

James Forster jelent meg, az elbocsátott inas.

– Az új inas – jelentette.

Egy harminc év körüli fiatalember lépett be és köszönt.

– Ön, ugye, francia, és a neve John? – kérdezte tőle Phileas Fogg.

– Engedelmeivel, uram, a nevem Jean – felelt a jövevény –, Jean Passepartout vagy Talpraesett János; velem született tehetségem van arra, hogy mindig kivágjam magam: így ragadt rám ez a név. Azt hiszem, uram, rendes ember vagyok, de őszintén megmondom, elég sok mesterséget próbáltam. Voltam vándorénekes, cirkuszi műlovar, Léotard sem csinált külön halálugrást a lovon; voltam kötél-táncos, mint Blondin; aztán, hogy közhasznúbbá tegyem tehetségemet, felcsaptam tornatanárnak, és végül őrmesterként fejeztem be Párizsban, a tűzoltóságnál. Egy-két igen nevezetes tűzvész is szerepel előéletemben. Öt éve azonban elhagytam Franciaországot, és most, a családi élet örömeire vágyva,

szobainas vagyok Angliában. Mivel épp mostanában állás nélkül maradtam, és megtudtam, hogy Phileas Fogg úr a legrendszerebb és legotthonülőbb ember az Egyesült Királyságban, abban a reményben kopogtattam be urasághoz, hogy itt nyugodalmas életre találok, s még azt is elfeledhetem, hogy valaha Passepartout volt a nevem...

– Engem a Passepartout név nem zavar – válaszolt a gentleman. – Ismerőseim már beajánlották; jó információim vannak önről. Ismeri feltételeimet?

– Ismerem, uram.

– Helyes. Önnél most hány óra van?

– Tizenegy óra huszonkettő – felelte Passepartout, s egy óriási ezüstórát halászott elő feneketlen mellényzsebéből.

– Késik – szólt Mr. Fogg.

– Bocsásson meg, uram, ez lehetetlen.

– Négy percet késik. Lényegtelen. Fontos, hogy tudjuk az eltérést. Tehát e perctől, vagyis 1872. október 2-án, szerdán délelőtt tizenegy óra huszonkilenc perctől fogva ön nálam szolgálatban van.

Azzal Phileas Fogg felkelt, bal kezébe vette, majd gépiesen fejére tette kalapját, és szó nélkül távozott.

Passepartout hallotta, amint az utcai bejáró becsapódik: új gazdája lépett ki rajta; aztán még egyszer becsapódik: ezúttal elődje, James Forster távozott.

Passepartout egyedül maradt a Saville Row-i házban.

MÁSODIK FEJEZET

*Passepartout megbizonyosodik róla, hogy álmai
ezúttal valóra váltak*

„Szavamra mondom – gondolta magában Passepartout, aki még nem heverte ki az első pillanatok meglepetését –, elevenség dolgában új gazdám bizvást vetekszik Tussaud mama társulatával!”

Jegyezzük meg itt, hogy Tussaud mama „társulata” megszólalásig élethű viaszfigurákból áll, magyarán szólva pannotikum; Londonban igen szép számú közönség látogatja.

Phileas Fogg csupán néhány pillanatig volt szeme előtt, de Passepartout ezalatt gondosan és éppoly gyorsan szemügyre vette leendő gazdáját. A ház ura negyvenéves lehetett, arca szép és nemes metszésű, termete magas, még enyhe pocakja sem rútitotta el, haja és pofaszakálla szőke, homloka sima, szeme sarkában még nem mutatkoztak szarkalábak, arcböre inkább halvány, mint vérmes, fogazata remek. A legnagyobb mértékben meglehetett benne az a tulajdonság, melyet a fiziognómusok „tevékeny nyugalom”-nak neveznek: közös jellemvonása mindazoknak, akik mellőzik a sok hűhót, de annál tevékenyebbek. Szenttelen nyugalmán,

tekintetének tisztaságán, soha meg nem rebbenő szempil-láján meglátszott, hogy az a fajta jól sikerült típusa a hi-degvérű angolnak, amilyenre gyakran bukkan az ember az Egyesült Királyságban. Angelica Kauffmann ecsetje csodá-latosan örökítette meg kissé akadémikus külsejüket. Ha élet-módjának különféle megnyilvánulásait tekintjük, meg kell állapítanunk, hogy ez az úriember minden ízében kiegyen-súlyozott, rendíthetetlenül szilárd egyéniség volt; oly sike-rült példány, mint egy Leroy- vagy Earnshaw-kronométer.

Igen, Phileas Fogg maga volt a megtestesült pontosság, s ez „kezének-lábának kifejezésén” is meglátszott, mert akár-csak az állatoknál, a végtagok az embernél is a szenvedé-lyek megnyilatkozásának szervei.

Phileas Fogg az a fajta matematikailag pontos ember volt, aki soha nem siet, de mindig készen áll, és gazdaságo-san beosztja minden lépését, minden mozdulatát. Soha nem lépett többet a kelletténél, mindig a legrövidebb úton járt. Nem merengett a mennyezetre függesztve tekintetét. Ke-zét sem mozdította fölöslegesen. Senki nem látta felhevül-ten, megzavarodva. Senki a világon nem volt nála kényel-mesebb, mégis mindig időben érkezett. Mindazonáltal az is érthető, hogy egyedül és úgyszólván teljesen társadalmi kapcsolatok nélkül élt. Tudta, hogy az életben a súrlódások elkerülhetetlenek, de mivel a súrlódás késedelmet okoz, ő nem „súrlódott” senkivel.

Jean viszont, a mi Passepartout-nk, ez a Párizsba valósi igazi párizsi, mióta Angliában lakott és Londonban inasko-dott – ennek öt éve már –, hiába keresett olyan gazdát, aki mellett megállapodhatott volna.

Passepartout-ban semmi nem volt a Frontinek vagy Masca-rille-ok⁴ jelleméből, akik sunyi módon folyvást szimatolnak,

⁴ Frontin és Mascarille a pimaszkodó inasok típusai LeSage *Turcaret*, ill. Molière *A kényeskedők* c. darabjában.

szemrebbenés nélkül, könnyörtelenül bonyolítják ügyleteiket, és alapjában véve pimasz csibészek. Nem. Passepartout rendes fickó volt; arca megnyerő; ínyeskedésre, csókra mindig kész ajka egy kissé duzzadt; magatartása nyájas és szolgálatkész; jóságos, kerek képét látva bárki szívesen barátságába fogadhatta volna. Szeme kék volt, színe egészséges, arca oly telt, hogy önmaga könnyen végigpillanthatott ábrázatának domborulatain, mellkasa széles, dereka inas, izmai duzzadók, herkulési erejét ifjúkori tornamutatványai bámulatosan kifejlesztették. Barna üstöke meglehetősen rakoncátlan volt. Az ókor szobrászaival ellentétben, akik tizen-nyolcféleképpen alakították Minerva hajzatát, Passepartout csak egy módszert alkalmazott: három rántás a bontófésűvel – azzal kész a szépítkezés.

Hogyan fér majd össze barátunk mozgékony jelleme új gazdája természetével – arról e percben nyilatkozni, enyhén szólva, vakmerőség volna. Gazdája minden tekintetben pontos inast keresett; ilyen lesz-e Passepartout? Majd megmutatja a gyakorlat. Mint már tudjuk, ifjúsága meglehetősen kalandos volt, s ezek után nyugalomra áhítozott. Azért jött Angliába szerencsét próbálni, mert igen sok jót hallott az angol módszerességről és a gentlemanek közmondásos hidegvéréről. Mindedig azonban nem nagyon kedvezett neki a sors. Sehol sem bírt gyökeret verni. Tíz házat végigpróbált. Valamennyiben szeszélyes, kiszámíthatatlan, kalandos vagy utazni vágyó gazdára akadt; ebből pedig Passepartout-nak már elege volt. Legutóbbi gazdája, az ifjú Lord Longsferry, parlamenti képviselő gyakran tért haza a rendőrök hátán, miután éjszakáit a Hay-Market „oysters-room”-jaiban⁵ töltötte. Passepartout, aki mindennél többre tartotta, ha gazdája tiszteletre méltó, bátorzkodott udvariasan szóvá tenni a történetek, azonban nem talált tetszésre,

⁵ Osztrigát árusító kocsmák (ejtsd: *ojsztörz rum*).

és – csomagolt. Eközben értesült róla, hogy Phileas Fogg esq. inast keres. Információkat gyűjtött a gentlemanről. Álmában sem találhatott volna különbet ennél a férfiúnál, aki olyan módszeresen él, nem éjszakázik, nem utazik, s egyetlen napot sem tölt házon kívül. Jelentkezett, és fel is vették – már tudjuk, hogyan.

Passepartout tehát – az óra éppen elütötte a fél tizenkettőt – egyedül maradt a Saville Row-i házban. Azonnal hozzáfogott a helyszíni szemléhez. Tetszett neki a tiszta, rendben tartott, józan, puritán, jól berendezett ház: itt könnyű lesz a dolga. Úgy nézett rá, mint egy szép csigaházra, csakhogy ezt a csigaházat gázzal fűtötték és világították: itt fényt, meleget egyaránt a szénhidrogén szolgáltatott. Passepartout könnyűszerrel megtalálta a saját szobáját a második emeleten. Tetszett neki. Villanycsengők, hallócsövek kötötték össze a földszinttel és az első emelettel. A kandalló párkányán villamos ingaóra jelezte az időt, összhangban Phileas Fogg hálószobájának ingaórájával; a két szerkezet ugyanabban a pillanatban ugyanazt a másodpercet mutatta.

„Ez kell nekem!” – gondolta magában Passepartout.

Az ingaóra felett egy feljegyzést pillantott meg a szobájában: rajta a szolgálat napirendje. Phileas Fogg szabályszerűen reggel nyolckor kelt, és fél tizenkettőkor távozott ebédelni a Reform Clubba; az aprólékos házirend e két időpont között az alábbiak szerint intézkedett; nyolc óra huszonhárom perc: tea és pirítós kenyér felszolgálása; kilenc óra harminchét: meleg víz a borotválkozáshoz; kilenc óra negyven: fésülködés stb. Azután délelőtt tizenegy óra harminc perctől éjfélig – ekkor tért nyugovóra a rendszertől gentleman – mindenre volt feljegyzés, utasítás, szabály. Passepartout örömmel elmélkedett a napirenden, és máris észébe véste különféle cikkelyeit.

A háziúr ruhatárán meglátszott a gazdagság és a szakértelem. Valamennyi nadrágon, kabáton, mellényen sorszám függött; ugyanaz a szám szerepelt egy listán, mely az évszaknak megfelelően feltüntette, melyik ruhát mely napon kell hordani. Épp ilyen „menetrendjük” volt a cipőknek is.

Egyszóval a Saviile Row-i házban – mely a dicső, de korhely Sheridan idején a bohémság szentélye lehetett – most minden jómódra, kényelmes életre vallott. Könyvtár sehol, könyvek sehol; de miért is? Hiszen a Reform Clubban Mr. Fognak két könyvtár állott rendelkezésére, az egyik szépirodalmi, a másik jogi-politikai. A hálósobában közepes nagyságú pánccs szekrény állt; tűztől, betöréstől biztosan védte szerkezete. Fegyvernek, vadászatra, hadakozásra szolgáló szerszámnak nyoma sem volt a házban. Minden a legbékésebb foglalatosságokra vallott.

Passepartout tüzetesen szemügyre vette a lakást, széles ábrázatára mosoly terült, majd kezét dörzsölve, vidáman ismét így morfondírozott:

„Ez kell nekem! Remek! Ez a Mr. Fogg épp nekem való. Házias, rendszerető. Pontos, akár egy gépezet. Nos, én szívesen szolgállok egy ilyen gépezet!”

HARMADIK FEJEZET

Egy beszélgetésről, mely Phileas Fognak sokba kerülhet

Phileas Fogg fél tizenkettőkor lépett ki Saville Row-i házából, és miután jobb lábát ötszázhetvenöttször bal lába elé, illetve bal lábát ötszázhetvenhatszor jobb lába elé helyezte, megérkezett a Reform Club hatalmas Pall Mall-i épületébe, melynek felépítése kereken hárommillióba került.

Phileas Fogg azonnal az ebédlőbe ment, melynek kilenc ablaka szép kertre néz; a fák koronáját már bearanyozta az ősz. Itt elfoglalta szokott helyét; az asztal terítve várta. Előétel, elsőrendű „reading sauce”-szal⁶ ízesített főtt hal, mushroom-mal⁷ fűszerezett, vörösre sült roastbeaf⁸, rebarbarával, zöld ribizlivel készült lepény, egy darab chester sajt – ebből állt az ebédje; az egészet néhány csésze kitűnő teával öblítette le; a teakeveréket külön a Reform Club részére szállították.

A gentleman tizenkettő negyvenhétkor felkelt az asztaltól, és a fényűzően berendezett nagyszalon felé indult,

⁶ Mártás (ejtsd: *reding szós*).

⁷ Gomba (ejtsd: *masrum*).

⁸ Marhasült (ejtsd: *rosztbif*).

melynek falait festmények díszítették gazdagon aranyozott keretben. Itt egy inas átnyújtotta neki a Times egy felvágatlan példányát; Phileas Fogg mesteri ügyességgel látott hozzá az újság szétbontásának fáradságos feladatához; látszott, hogy nagy gyakorlata van ebben a nehéz mutatványban. A lap olvasása három óra negyvenöt percig foglalta le Phileas Foggot, azután áttért a Standardre; ezzel töltötte idejét vacsoráig. Második étkezése ugyanúgy zajlott le, mint az ebédje; most azonban „royal british sauce” is gazdagította az étlapot.

Húsz perccel hat óra előtt a gentleman ismét megjelent a nagyszalonban, és a *Morning Chronicle* olvasásába merült. Fél órával később szállingózni kezdtek a Reform Club többi tagjai, és elhelyezkedtek a kandalló körül, melyben kőszéntűz lobogott. Phileas Fogg szokott társasága volt; mind szenvedélyes whistező, akárcsak ő: Andrew Stuart mérnök, John Sullivan és Samuel Fallentin bankár, Thomas Flanagan sörgyáros, Gauthier Ralph, az Angol Bank egyik igazgatója – gazdag és tekintélyes személyiség valamenynyí, még itt a klubban is, az ipar és a pénzügy legnagyobb nevei között.

– Nos, Ralph – kérdezte Thomas Flanagan –, van-e újabb hír a bankrablásról?

– Azt hiszem – válaszolta Andrew Stuart –, a bank sirathatja a pénztét.

– Éppen ellenkezőleg – szólt közbe Gauthier Ralph –, véleményem szerint hamarosan lefűleljük a tettest. Igen tapasztalt rendőrügynököket küldtünk szét Amerika és Európa kikötőibe; akár partra száll éppen, akár hajóra, nem lesz könnyű dolga az uraságnak, ha szökni akar.

– Tehát megvan a tolvaj személyleírása? – kérdezte Andrew Stuart.

– Igazság szerint – válaszolt komolyan Gauthier Ralph – az illető nem is tolvaj.

– Hogyne volna tolvaj az, aki ötvenötezer fontot (1 375 000 frank) vitt el bankjegyekben?!

– Pedig nem az – erősítette meg Gauthier Ralph.

– Talán bizony gyáros? – jegyezte meg John Sullivan.

– A *Morning Chronicle* szerint gentleman.

A közbeszóló Phileas Fogg volt, most dugta elő fejét a körülötte tornyosuló papírhegyek közül. Egyben köszöntötte kollégáit; azok visszaköszöntek.

A szóban forgó eseményt szenvedélyesen tárgyalták az Egyesült Királyság különféle hírlapjai; három nappal azelőtt történt, szeptember 29-én. Valaki elemelt az Angol Bank főpénztárosának asztalkájáról egy köteg bankjegyet; egész vagyon volt: ötvenötezer font.

Azoknak, akik nem értették, hogyan lophatott el valaki oly könnyen ekkora összeget, Gauthier Ralph igazgató kurtán mindössze annyit felelt, hogy a lopás pillanatában a pénztárosnak dolga volt; éppen egy három shilling hat pennys bevételt jegyzett be; s végül is senki sem szakadhat százfelé.

Könnyebben megértjük a dolgot, ha megjegyezzük, hogy a Bank of England, ez a bámulatra méltó intézmény nyilván igen kényes ügyfeleinek méltóságára. Őrség, lakat, rács itt ismeretlen. Arany, ezüst, bankjegyek, mindez szabadon hozzáférhető, és úgyszólván szabad prédája lehet bárkinek. Végül is senki tisztességét nem lehet kétségbe vonni. Sőt, valakitől, aki az angol szokásokat kitűnően ismeri, ezt a történetet hallottam: a bank egyik termében járt, és szeretett volna közelebbről szemügyre venni egy 3,5-4 kilós aranyrudat, mely a pénztáros asztalán hevert; felvette, megnézte, továbbadta a szomszédjának, az ismét továbbadta, az aranyrúd kézről kézre járt, egy homályos folyosó végén eltűnt, és

csupán fél óra múlva foglalta el helyét az asztalon: a pénztáros közben fel sem pillantott munkájából.

Szeptember 29-én nem egészen így esett a dolog. A bankjegyköteg nem tért vissza, és amikor a remek toronyóra elütötte az ötöt a „drawing-office”⁹ fölött a hivatali idő végét jelezve, az Angol Bank már csak egyet tehetett: veszteséglistára írhatta az ötvenötezer fontot.

Beismerték hát a lopást annak rendje és módja szerint, és válogatott, rendkívül ügyes detektíveket küldtek szét a főbb kikötőkbe: Liverpoolba, Glasgow-ba, Le Havre-ba, Szuezbé, New Yorkba stb. Siker esetén kétezer font (ötven ezer frank) jutalmat és a visszaszerzett összeg öt százalékát ígérték nekik. A nyomozás azonnal megkezdődött; amíg az eredményről nem értesültek, a detektíveknek egy feladatuk volt: gondosan szemmel tartani a kikötőbe érkező vagy onnan induló utasokat.

Ezúttal, amint a *Morning Chronicle* is kiemelte, valóban jogos volt a feltevés, hogy a tettetést angliai tolvajkörökben nem ismerik. Szeptember 29-én egy jól öltözött, jó modorú, elegáns gentleman volt látható a tett színhelyén; fel-alá járkált a kifizető pénztárnál. A nyomozás elég pontos személyleírást állított össze a gentlemanről; ezt azonnal közölték az Egyesült Királyság és a kontinens valamennyi detektívjével. Néhány logikus fő – köztük Gauthier Ralph – indokoltnak látta a reményt, hogy a tolvaj szökése nem járhat sikerrel.

Érthető, hogy Londonban és egész Angliában szinte másról sem beszéltek. Szenvedélyes viták közepette foglaltak állást a londoni rendőrség sikerének vagy kudarcának valószínűsége mellett. Nem csoda hát, ha a Reform Club tagjai ugyanerről a kérdésről beszélgetnek, már csak annál is inkább, mert jelen van köztük az Angol Bank egyik igazgatója.

⁹ Váltóosztály (ejtsd: *dróingofisz*).

A tiszteletre méltó Gauthier Ralph csöppet sem látta kétségesnek a nyomozás eredményét; az volt a véleménye, hogy a kitűzött jutalom erősen ösztönzi majd a detektívek buzgalmát és leleményét. Kollégája, Andrew Stuart már korántsem volt ilyen bizakodó. A vita tehát folytatódott az urak között, miközben ott ültek a whist-asztalnál: Stuart Flanagan előtt, Fallentin Phileas Fogg előtt. Játék közben nem beszéltek, de a robberek¹⁰ között mindannyiszor meg-megújult a társalgás.

– Fenntartom – szólta Andrew Stuart –, hogy az esélyek a tolvaj oldalán vannak, aki valószínűleg ügyes ember!

– Ugyan már! – válaszolta Ralph. – Nincs olyan ország, ahol búvóhelyet találhat.

– Nono!

– Ön szerint hova mehetne?

– Nem tudom – válaszolt Andrew Stuart –, de azért elég nagy a világ.

– Csak nagy *volt*... – szólta közbe csendesen Phileas Fogg.

– Ön a bankár, uram – tette hozzá azután, és átnyújtotta a kártyát Thomas Flanagannek.

A robber alatt szünetelt a vita. Andrew Stuart azonban csakhamar folytatta, ilyenformán:

– Hogyhogy csak *volt*? Talán összezsugorodott a Föld?!

– Úgy van! – felelte Gauthier Ralph. – Csatlakozom Mr. Fogg véleményéhez. Ma már tizedannyi idő alatt körülutazhatjuk, mint száz éve: tehát a Föld összezsugorodott. Ezért is folytatható gyorsabban a nyomozás ebben az ügyben.

– És ugyanezért szökhet meg gyorsabban a tolvaj!

– Ön a játékos, Stuart úr! – szólta Phileas Fogg.

Stuart azonban tovább tamáskodott, és a parti végén így folytatta:

¹⁰ A whistben (és a bridzsben) két vagy három játékból álló játszma.

– Való igaz, Ralph úr: ön igen mulatságosan fogalmazta meg, hogy a Föld összezsugorodott! Tehát, mivel mostanság bárki körülutazhatja három hónap alatt...

– Mindössze nyolcvan nap alatt – szakította félbe Phileas Fogg.

– Valóban nyolcvan nap alatt, uraim – szólt bele John Sullivan –, mióta a Great-Indian Peninsular Railway¹¹ vonalán megnyílt a Rothal-Allahabad szakasz. Nézzék meg különben a *Morning Chronicle* kimutatását:

London–Szuez, Mont Cenis-n és	
Brindisin át, vasút és gőzhajó.....	7 nap
Szuez–Bombay, gőzhajó	13 nap
Bombay–Calcutta, vasút	3 nap
Calcutta–Hongkong (Kína), gőzhajó	13 nap
Hongkong–Jokohama (Japán), gőzhajó	6 nap
Jokohama–San Francisco, gőzhajó	22 nap
San Francisco–New York, vasút.....	7 nap
New York–London, gőzhajó és vasút.....	9 nap
<hr/>	
Összesen 80 nap	

– Úgy van, nyolcvan nap – kiáltott fel Andrew Stuart, és figyelmetlenségéből magasabb lapot akart ütni alacsonyabb lapjával –, de csak ha nem számítjuk a rossz időt, az ellen-szelet, hajótörést, vonatkisiklást stb.

– Akkor is, ha számítjuk – válaszolt Phileas Fogg a játék mellől, mert a vita most már a whistre sem volt tekintettel.

– Akkor is, ha a hinduk vagy az indiánok felszedik a síneket! – kiáltott fel Andrew Stuart. – Ha megállítják a vonatot, kifosztják a vagonokat, megskalpolják az utasokat!

¹¹ Nagy-Indiai Fél-szigeti Vasút (ejtsd: *gréjtindien peninszjuler rélvéj*).

- Akkor is – válaszolt Phileas Fogg, és szétterítette lapját.
- Két erős adu!

Andrew Stuartra került az osztás; fölvette a kártyát, és így szólt:

- Elméletben igaza van, Fogg úr, de gyakorlatban...
- Gyakorlatban is, Stuart úr.
- Szeretném látni!
- Csak öntől függ. Vágjunk neki együtt.
- Isten ments! – tiltakozott Stuart. – De szívesen fogadok négyezer fontba (100 000 frank), hogy ilyen utazás ilyen adottságok között lehetetlen.

– Ellenkezőleg, nagyon is lehetséges – válaszolt Mr. Fogg.

- Hát akkor tessék, fogjon hozzá!
- Vagyis: nyolcvan nap alatt a Föld körül!
- Úgy van.
- Rendben.
- És mikor?
- Azonnal. Azonban figyelmeztetem, hogy a költségek önt terhelik.

– Képtelenség! – kiáltott fel Andrew Stuart, mert kezdte már kihozni sodrából partnerének makacskodása. – Tudja mit? Inkább játsszunk!

– Akkor osszon újra – válaszolt Phileas Fogg –, mert ez „renonsz”.

Andrew Stuart lázasan nyúlt a kártya után, aztán hirtelen az asztalra tette.

– Rendben van, Fogg úr – jelentette ki –, fogadok négyezer fontba!...

– Kedves Stuart – szólalt meg Fallentin –, nyugodjon meg! Ezt nem gondolhatja komolyan.

– Én mindig komolyan gondolom, ha fogadok – válaszolt Andrew Stuart.

– Tartom! – szólt Mr. Fogg. Aztán így fordult kollégáihoz: – Húszezer font (500 000 frank) bankbetétem van a Baring fivéreknel. Szívesen felteszem...

– Húszezer font! – kiáltott fel John Sullivan. – Hiszen egy kiszámíthatatlan késelem miatt elvesztheti!

– Kiszámíthatatlan! Ilyesmi nem létezik – válaszolt egyszerűen Phileas Fogg.

– De az a nyolcvannapos számítás a legrövidebb időközön alapul!

– A legrövidebb idő is mindenre elég, ha jól felhasználjuk.

– De ha nem akar kifutni az időből, akkor matematikai pontossággal kell szinte átugrálnia vasútról gőzhajóra, gőzhajóról vasútra!

– Matematikai pontossággal ugrálok át.

– Ön tréfál!

– A fogadás komoly dolog; igazi angol ezzel nem tréfál soha – válaszolt Phileas Fogg. – Húszezer fontba fogadok bárki ellenében, hogy nyolcvan vagy ennél is kevesebb nap alatt – ha úgy tetszik, ezerkilencszázhusz óra, vagy száztizenötezer-kétszáz perc alatt – megkerülöm a Földet. Tartják a fogadást?

– Tartjuk – válaszolt rövid tanácskozás után Stuart, Fallentin, Sullivan, Flanagan és Ralph úr.

– Rendben – mondta Mr. Fogg. – A doveri vonat nyolc óra negyvenötök indul. Azzal megyek.

– Még ma este? – kérdezte Stuart.

– Még ma este – válaszolt Phileas Fogg. – Tehát – tette hozzá, zsebnaptárjába pillantva – mivel ma szerda van, október 2-a, december 21-én este nyolc óra negyvenötre vissza kell érnem Londonba, hogy megjelenhessek ugyanitt, a Reform Club szalonjában, különben húszezer font, mely pillanatnyilag a Baring fivéreknel folyószámlámon szerepel,

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

tény és jog szerint az önök tulajdonába megy át. Addig is csekket adok róla; tessék, uraim!

A hat érdekelt fél azonnal jegyzőkönyvet vett föl a fogadásról; valamennyien alá is írták. Phileas Foggnak szeme sem rezdült. Nem a nyereség kedvéért fogadott, annyi bizonyos, és a húszezer fontot – vagyonának felét – csak azért kötötte le, mert előre látta, hogy ha nehéz, sőt szinte lehetetlen tervét meg akarja valósítani, az talán vagyonának másik felébe kerülhet. Ellenfelei viszont korántsem voltak ily közönyösök; nem a fogadás összege miatt, hanem azért, mert a mérkőzés feltételei miatt kissé nyugtalankodott a lelkiismeretük.

Az óra hetet ütött. Felajánlották Mr. Foggnak, hogy félbeszakítják a játékot: készülődnie kell az utazásra.

– Én mindig útra kész vagyok! – válaszolta a szenvtelen gentleman, azután kiosztotta a lapot. – Kárót emeltem – mondta. – Ön a játékos, Stuart úr.